

© Бедрак Н.М.

Це пояснюється глибоким взаємозв'язком між демократичною політичною системою та принципами політичної рекламістики. Так, в залежності від типу партійної системи та домінування відповідного типу партій вибудовуються принципи та стратегія рекламної кампанії. Очевидно, що «народні» (масові) і «картельні» політичні партії потребуватимуть різних типів політичної реклами, будуть висувати різні вимоги до рекламного ринку під час виборчих кампаній. Теж саме стосується і гендерної рівності у політичній діяльності, а також – типів виборчих кампаній, устрою держави (унітарна чи федеративна) та ін.

Таким чином, універсальних «рецептів» ефективної політичної реклами не існує. Принципи політичної реклами у демократичному суспільстві формуються та кристалізуються в залежності від історичної форми демократії, її соціокультурного підґрунтя та політичного вектору розвитку.

Таким чином, одним з визначальних принципів рекламної діяльності в умовах демократичного суспільства виступає її відповідність нормам чинного законодавства, дотримання принципу верховенства права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крос К. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах : Перспективи конкуренції / Крос К., Гакет Р.; пер. з англ. Р. Ткачук. – К. : Основи, 2000. – 142 с.
2. Хімченко О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства : Навчальний посібник / О. Хімченко. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 208 с.
3. Полянська В. Символічна влада та проблема співвідношення символічного і політичного просторів / В. Полянська // Людина і політика. – 2009. – № 6. – С.51–60.
4. Коляденко В. Роль інфокомунікативних технологій у формуванні громадянського суспільства / В. Коляденко // Людина і політика. – 2002. – № 4. – С. 52–57.
5. Новітня політична лексика (неологізм, оказіоналізми та інші новотворення) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. – С. 283–284.

Бедрак Наталія Миколаївна - здобувач кафедри соціальних теорій Національного Університету «Одеська Юридична Академія»

УДК 329.8(4-014/-015)

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА У КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ

Статтю присвячено дослідженню процесу інституціоналізації політичного представництва у пострадянських умовах. Увагу зосереджено на одному з найбільш успішних прикладів інституціоналізації політичного представництва на пострадянському просторі – країнах Вишеградської четвірки. Визначено особливості процесу інституціоналізації представницької та виконавчої влади, виборчої системи, партійної системи та ін.

Ключові слова: політичне представництво, інституціоналізація політичного представництва, пострадянський простір, Вишеградська четвірка, виборча модель, інститути політичного представництва.

ИНСТИТУЦИАЛИЗАЦИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА В СТРАНАХ ВЫШЕГРАДСКОЙ ГРУППЫ

Статья посвящена исследованию процесса институционализации политического

представительства в постсоветских условиях. Внимание уделяется одному из самых успешных примеров институционализации политического представительства на постсоветском пространстве – странам Вышеградской четверки. Определены особенности процесса институционализации представительной и исполнительной властей, избирательной системы, местного самоуправления, партийной системы и др.

Ключевые слова: политическое представительство, институционализация политического представительства, постсоветское пространство, Вышеградская четверка, избирательная модель, институты политического представительства.

INSTITUTIONALIZATION OF POLITICAL REPRESENTATION OF THE VISEGRAD GROUP COUNTRIES

The article deals with the institutionalization of political representation in post-Soviet conditions. Attention is focused on one of the most successful examples of the institutionalization of political representation in the post - Visegrad countries. The features of the process of institutionalization of representative and executive bodies, the electoral system, local government, the party system and others.

Keywords: political representation, institutionalization of political representation, the post-Soviet space, the Visegrad Four, electoral model, institutions of political representation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Демократичний поступ України у політичному вимірі пов'язаний із розвитком інститутів політичного представництва. Мова йде не лише про підтримку суб'єктів політики з боку громадян у процесі виборчих кампаній. Постійний зв'язок між суспільством та владою, який дозволяє ухвалювати легітимні політичні рішення є основною ознакою ефективного урядування.

Проблема забезпечення політичного представництва, як однієї із головних складових демократії як типу політичного режиму, знаходиться на порядку денному взаємодії органів публічного адміністрування та інституцій громадянського суспільства в Україні протягом усіх років незалежності.

Особливої актуальності визначена проблема набуває у контексті прагнення до європейської інтеграції, що декларується сучасним правлячим класом в якості мети політичного розвитку. Саме тому, у процесі досліджень феномену політичного представництва необхідно враховувати досвід посткомуністичних країн, які вже пройшли свій шлях від радянської моделі квазі-представництва до інтеграції у європейські представницькі органи влади. Передусім, до таких пострадянських країн, які успішно реалізували проект європейської інтеграції, належать країни Вишеградської четвірки – Польща, Чехія, Угорщина, Словаччина.

Для України на сучасному етапі розвитку інститутів політичного представництва актуалізується досвід (з усіма особливостями) країн Вишеградської четвірки щодо переходу від пострадянської моделі взаємодії влади та громадян до демократичного представництва. При цьому, слід обов'язково враховувати, що еволюція інститутів політичного представництва була обумовлена не лише суб'єктивними чинниками (передусім, прагненням стати частиною євроатлантичної спільноти), а й об'єктивними соціальними, політичними поділами у країнах Вишеградської групи, їх національним складом та рівнем економічного розвитку.

Одним із головних викликів для усіх пострадянських країн стає відродження парламентаризму, як основного інституту політичного представництва. Це передбачає пошук оптимальної моделі управління та відносин між главою держави (Президентом) та парламентом. Також слід відзначити багатоманітність урядових конструкцій та особливості кожної з них у країнах Вишеградської групи.

Виконання країнами Вишеградської четвірки «копенгагенських критеріїв» (швидше за інші пострадянські країни), необхідних для визнання з боку європейських структур

готовності до подання заявки на вступ до ЄС також свідчить про актуальність та важливість їх досвіду для інституціоналізації політичного представництва в Україні. Досягнення мети європейської інтеграції країнами Вишеградської четвірки стало можливим завдяки стабільному та ефективному функціонуванню інститутів політичного представництва – від політичних партій до парламентів. Враховуючи успішність проекту демократизації та інституціоналізації політичного представництва у країнах Вишеградської четвірки, їх приклад може стати важливим зовнішнім чинником акселерації реформ в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні засади дослідження інституціоналізації політичного представництва було сформовано у працях класиків філософської та політичної думки, таких як Ф. Бекон, Е. Берк, Ж. Блондель, Т. Гоббс, Д. Г'юм, Р. Даль, М. Дюверже, Кондорсе, Дж. Локк, Дж. С. Мілль, Ж.-Ж. Руссо, Дж. Сарторі, А. де Токвіль, та ін.

Ідея політичного представництва, що з'явилась у добу пізнього феодалізму, набула розвитку у становленні парламентаризму та представницької демократії, а у другій половині ХХ століття знайшла вираження у теорії поліархії Р. Даля. Теоретичне осмислення інституціоналізації політичного представництва у сучасних умовах неможливо здійснити без теорій громадянського суспільства (Дж. Александер, Е. Арато, Е. Геллнер, Т. Карозерс, Р. Патнем, ін.), теорій політичних партій (Б. Дізраелі, М. Дюверже, Р. Дворкін, С. Мейнверінг, Дж. Сарторі, Г. Лінц, Л. Даймонд, ін.), теорій виборчих систем (Б. Барбер, Н. Боббіо, Дж. Елстер, Р. Ліпсет, С. Роккан, ін.), теорій демократизації пострадянських країн (А. Аслунд, Л. Вайтхед, А. Лейпгарт, К. Оффе, Л. Пай, А. Пшеворський, А. Шедлер, Ф. Шміттер, ін.).

Досвід політичних трансформацій у пострадянських країнах (у тому числі – країнах Вишеградської групи) з кута зору подолання проблем у процесі демократизації в Україні досліджувався у роботах В. Бурдяк, В. Горбатенка, Г. Зеленько, М. Кармазіної, О. Ковальової, А. Колодій, М. Михальченка, С. Наумкіної, І. Сала, Д. Ткача, Т. Федорчак, Ю. Шайгородського, Г. Щедрової, Д. Яковлева, В. Якушика, ін.

Формулювання цілей статті. Метою представленої статті є дослідження процесу інституціоналізації політичного представництва у країнах Вишеградської групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інституціоналізація політичного представництва у країнах Центральної та Східної Європи починається з пошуку адекватної моделі представництва, альтернативної радянському зразку. Незворотні процеси розпаду СРСР сприяли розвитку демократії та свободи, але, водночас спричинили загрози дестабілізації на європейському континенті та невизначеності подальшого ставлення радянського (а згодом і пострадянського) керівництва щодо незалежних, демократичних країн ЦСЄ. Саме тому 15 лютого 1991 року у Вишеграді (Угорщина) Президенти Чехословаччини та Польщі Вацлав Гавел та Лех Валенса і прем'єр-міністр Угорщини Йозеф Антал проголосили політичну співпрацю трьох держав з метою виходу з-під радянського впливу та приєднання до Європейського Союзу. Після відокремлення Словаччини у 1993 році Вишеградська група складається з чотирьох країн-членів.

На думку І. Сала «Наявність у країнах Вишеградської групи на початкових стадіях демократичних трансформацій принципової визначеності в середовищі політичної еліти за підтримки громадськості щодо запровадження саме ліберально-конституційної моделі демократії визначило напрями перетворень політичної системи суспільства» [3].

Прагнення інтеграції до євроатлантичних структур обумовили ретельний вибір та реалізацію відповідної, демократичної моделі реформ, передусім – у сфері політичного представництва. Мова йде саме про інституціоналізацію політичного представництва у країнах Вишеградської групи, бо у той період відбувається відновлення державного суверенітету у країнах-учасниках, становлення нових, демократичних інститутів. Точніше, перенесення тих принципів політичних відносин, які сформувались у громадянському суспільстві та дозволили демократам прийти до влади на рівень органів державної влади.

Вихідною точкою, стартовим майданчиком реформ системи політичного

представництва, що склалась за радянських часів, вважається «влада трудящих». Радянська модель остаточно зруйнувала соціальні групи та сам принцип політичного представництва як процесу формування та вираження групових інтересів. Вона характеризувалась безальтернативністю виборів, фактичним знищенням парламентаризму, «квазі-парламентською» моделлю (Р. Романов), контролем над депутатами з боку партійних органів. Саме тому радянська модель отримала назву «партії – держави» (А. Бутенко). Війна з парламентом, яка розгорнулася за радянських часів була невід'ємною складовою тоталітарного панування, яке не потребує політичного представництва. Натомість, «з'їздивська система» (Ю. Древаль) дозволяла партії висувати кандидатів від «блоку комуністів та безпартійних» та забезпечувати перемогу «узгодженим» з реальною владою кандидатам. Щоправда, певні демократичні зміни у радянській моделі розпочалися у період «перебудови», яку ініціював М. Горбачов. Але прорахунки у реформуванні радянської системи політичного представництва не дозволили стати на шлях демократизації.

Варто погодитись із тим, що шлях М. Горбачова – це половинчастість у реформах. «Перебудова та гласність не змогли врятувати Союз, увага політбюро до економічних питань не вирішила проблеми дефіциту та черг. Усвідомлення М. Горбачовим важливості національного питання не убезпечило від вибуху націоналізму та зіткнення національних ідентичностей, нейтралізація комуністичної партії не призвела до конкурентної багатопартійної системи та не позбавила політичної ваги «партію влади» (колишніх комуністів, які зберегли владу завдяки удаваній безпартійності) у пострадянських республіках» [4, с. 160].

Ще у 1988 році на XIX Всесоюзній партійній конференції було погоджено рішення щодо необхідності скликання з'їздів народних депутатів СРСР і проведення перших альтернативних виборів народних депутатів СРСР. Проте і тут половинчастість далась взнаки. Так, третина з 2250 депутатів фактично призначалася підконтрольними комуністичній партії громадськими організаціями. 100 місць було спеціально відведено для членів ЦК КПРС. «Решта кандидатів у депутати мала пройти «сито» окружних передвиборних зборів, які нерідко використовувалися владою для відсіювання небажаних претендентів. Окрім того, передбачався двоступеневий порядок виборів до Верховної Ради СРСР (виборці посилають своїх представників на з'їзд, а вже вони обирають склад вищого законодавчого органу)» [1, с. 254].

Проблема забезпечення політичного представництва, яка стояла на порядку денному радянської номенклатури, не втратила своєї актуальності і для сучасної України.

Натомість, у країнах Вишеградської групи було побудовано ефективну модель урядування, в основі якої – розподіл влади між інститутами державної влади. Президент виконує функції глави держави, законодавча влада формується за результатами виборчих змагань, уряд створюється на базі парламентської коаліції, яка гарантує йому підтримку у стінах законодавчого органу влади. Тобто, конституціями передбачається участь як президента так і парламенту у процесі формування уряду, але головна роль належить саме вищому представницькому органу влади. Зміни урядів пов'язані із парламентськими виборами, або відставкою уряду.

Країнам Вишеградської групи вдалось досить швидко сформувати демократичну модель політичного представництва. «Процес інституціонування політичної сфери та політичних ролей розпочався передусім інституціонуванням системи державної влади, процедур її формування, системи представництва і захисту значущих соціальних інтересів суспільства. Нормативні зміни розпочалися прийняттям нових конституцій, запровадженням виборчих систем, визначенням нормативно-правового підґрунтя організації та діяльності політичних партій. Зазнала змін і структура політичної влади, оскільки опозиція отримала можливість доступу до прийняття рішень у нових інституціях, зокрема парламенту, тобто відбулося інституціонування опозиції» [3].

При цьому одна із основних суперечок розгорталась навколо вибору системи правління – президентської, парламентської чи змішаної. У результаті три країни (Чехія,

Словаччина, Угорщина) утворили парламентську модель, а Польща обрала змішану – парламентсько-президентську модель.

Враховуючи досвід інституціоналізації політичного представництва у країнах Вишеградської групи можна стверджувати, що особливої ваги у цьому процесі набувають наступні фактори. По-перше, розвиток громадянського суспільства. Дієві інституції громадянського суспільства сприяють контролю суспільства над владою, і, навпаки, низький рівень довіри громадян до органів державної влади та місцевого самоврядування стає на заваді реформ. Інституціоналізація політичного представництва передбачає високий рівень політичної активності та участі громадян, подолання радянської спадщини, формування інституцій громадянського суспільства та їх взаємодію з метою вироблення альтернативної політики, спрямованої на реалізацію суспільного інтересу. Інституції громадянського суспільства виступають повноправними партнерами держави у процесі політичного представництва, але при цьому вони мають бути незалежними від держави суб'єктами, які здатні до самоорганізації. Саме тому, не можна недооцінювати потенціал громадянського суспільства у забезпеченні інституціоналізації політичного представництва.

На думку Г. Зеленько «...добре відомо, що політика реагує лише на організовані інтереси, тому владоутворюючими ресурсами має наділятися все суспільство. До них належать: суверенітет народу відносно держави, право на об'єднання, формування складу політичної еліти через політичні вибори, прерогатива постійно визначати легітимність політичної влади. Тобто виключно держава через запровадження норм і процедур, обов'язкових для будь-якої моделі демократії, здатна сформуванню «вихідний простір» для утвердження громадянського суспільства» [2, с. 5].

По-друге, демократизація взаємодії між владою та суспільством. Цей процес обов'язково має включати наступні елементи:

- інституціоналізацію громадської участі;
- регулярні та вільні вибори;
- дієві інститути влади – парламент, уряд, інститут президентства, судову владу, органи місцевого самоврядування;
- відповідні правові умови та політичні цінності.

Специфіка влади у пострадянських країнах полягає у тому, що вона часто не залежить від суспільства, а громадяни можуть впливати на політику лише під час електоральних кампаній, обираючи депутатів та партії із запропонованого списку.

Процес інституціоналізації політичного представництва не є універсальним для всіх пострадянських країн, має він власні історичні, правові, політичні особливості. Проте спільна мета інституціоналізації політичного представництва полягає у забезпеченні взаємного впливу громадян та влади, дотримання принципів репрезентативності, відкритості, легітимності влади.

Погодимось із тим, що «...існує більш або менш успішний досвід країн колишньої соціалістичної співдружності, які значно швидше і з меншими суспільними втратами домоглися становлення відносно ефективного громадянського суспільства. Водночас слід усвідомлювати, що прорахунків, допущених цими країнами, можна уникнути, вивчаючи їхній досвід» [2, с. 5].

Проте, у системах політичного представництва країн Вишеградської групи існують і певні відмінності. Зокрема, «...в Угорщині главу уряду обирає парламент за пропозицією президента. Водночас, це означає прийняття парламентом урядової програми. У Чехії президент призначає прем'єр-міністра, а за його поданням – склад уряду, який не пізніше як у 30-денний термін має порушити перед палатою депутатів питання про довіру. У Польщі процедура формування уряду розпочинається з призначення президентом прем'єр-міністра, за його поданням – членів уряду, а наступним кроком є представлення сейму урядової програми новопризначеним прем'єр-міністром. І лише у разі схвалення програми простою більшістю голосів депутатів уряд вважається сформованим» [3].

У Польщі Президент обирається у процесі загальнонаціональних виборів та має

більше повноважень, аніж в інших країнах Вишеградської групи. Щодо Словаччини, Угорщини та Чехії, то парламенти обираються на прямих виборах та мають, відповідно до конституцій цих країн, значні повноваження щодо формування урядів та у законотворчому процесі в цілому.

Варто погодитись із тим, що «Незважаючи на те, що у зазначених країнах президенти мають право відкладального вето, а президент Угорщини ще й виступає суб'єктом законодавчої ініціативи, їх реальний вплив на формування нормативно-правової бази в країні визначається розстановкою політичних сил у парламенті... За чеською конституцією сенат — верхня палата Національних Зборів — розглядає прийняті нижньою палатою законопроекти і має право повернути їх на повторний розгляд із зауваженнями та поправками. Після цього повноваження Палати представників обмежуються лише голосуванням за законопроект у редакції сенату» [3].

Виборчі моделі у країнах Вишеградської групи поділяються на мажоритарні (президентські вибори) та пропорційні і змішані (вибори парламентів). Вони характеризуються альтернативністю та конкуренцією кандидатів та партій.

У Польщі на законодавчому рівні регламентуються питання фінансування політичних партій, що забезпечує певну рівність суб'єктів виборчого процесу та прозорість електоральних кампаній. У Польщі на парламентських виборах 25 жовтня 2015 року перемогла опозиційна партія «Право і справедливість» (37,6%), всього до парламенту пройшло 5 партій: «Громадянська платформа» (24%), рух Павла Кукіза (8,8%), ліберальна партія «Сучасна» (7,6%), Польська селянська партія (5,1%) [5].

В Угорщині на парламентських виборах 6 квітня 2014 року перемогла партія прем'єр-міністра Віктора Орбана «Фідес» (66,8%), на другому місці ліволіберальний блок п'яти партій (19,1%), на третьому праворадикальна партія «Йоббік» (11,5%), на четвертому — «зелені» (2,5%) [5].

У Словаччині на дострокових парламентських виборах 10 березня 2012 року до Національної ради потрапило шість політичних сил. Перемогла ліва опозиція КУРС — СД (44,4%), на другому місці — Християнські демократи (8,8%), третьою стала нова політична партія «Звичайні люди та незалежні особистості» (8,56%), четверте місце посіла партія «Міст — Гід» (6,9%), а п'яте та шосте місце посіли, відповідно «Словацька демократична і християнська унія - Демократична партія» (6,1%) та «Свобода і солідарність» (5,8%) [5].

У Чехії на дострокових парламентських виборах 25-26 жовтня 2013 року до парламенту потрапили сім партій. Перемогла Чеська Соціал-демократична партія (20,4%). Слід відзначити, що цій партії пророкували значно більший результат. На другому місці — партія «Так 2011» з результатом 18,6%, третє місце посіли комуністи (14,9%), четвертою стала партія ТОП 09 (11,99%), п'ятими представники Громадянської демократичної партії з результатом 7,7%, на шостому місці — партія «У світ прямої демократії» (6,88%), на сьомому — Християнсько-демократичний союз — Чехословацька народна партія (6,78%) [5].

Таким чином, процес інституціоналізації політичного представництва у країнах Вишеградської четвірки переконливо демонструє, що демократизація пострадянського політичного простору може бути успішною за виконання декількох важливих умов. По-перше, вона неможлива без демократизації виборчого процесу та формування багатопартійної політичної системи. По-друге — без інституціоналізації громадянського суспільства та підвищення політичної активності громадян.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок в цьому напрямку. Процес інституціоналізації політичного представництва у пострадянських країнах — це становлення організаційних та правових структур влади, які презентують соціальні та політичні групи суспільства, відображають їх інтереси. Він проходить етапи лібералізації (впровадження основних свобод, гарантії прав індивідів, демонтаж радянської системи представництва, вільні вибори, багатопартійність), демократизації (обрання моделі демократичного представництва, конфлікти між політичними гравцями, обумовлені плюралізмом соціальних груп та конкуренцією між ними та їх представниками), консолідація

(визначення стратегічного напрямку внутрішньо – та зовнішньополітичного курсу, адаптація громадян та політичних акторів до обраної демократичної моделі представництва). Наслідком інституціоналізації політичного представництва для країн Вишеградської групи стало не лише подолання радянської спадщини «квазі-парламентаризму», але й виконання амбітного завдання – євроатлантичної інтеграції.

Для України інституціоналізація політичного представництва ускладнюється історичним досвідом тоталітарного та авторитарного панування, низькою інтенсивністю запровадження демократичних інститутів, частими змінами у виборчому законодавстві та невизначеністю щодо оптимальної моделі відносин у трикутнику «парламент – Президент – уряд», надмірною централізацією влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Древаль Ю. Д. «З'їздівська система» як ідеальний тип радянської моделі влади / Ю. Д. Древаль // Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. – Х. : ХарПІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 4 (19). – С. 253–259.
2. Зеленько Г.І. Інституціоналізація громадянського суспільства у постсоціалістичних країнах (на прикладі країн Вишеградської групи та України): авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня доктора політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Г.І. Зеленько – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України. - Київ, 2007.
3. Сало І. С. Політичні системи країн Вишеградської групи: досвід трансформації [Електронний ресурс] / І. С. Сало // Стратегічна панорама. – 2006. - № 1. – Режим доступу: http://www.niisp.org/vydanna/panorama/2006_1.php
4. Яковлев Д. В. Світанок Демократії: Два Вибори і Три Конверти Останнього Генсека [Текст] / Д. В. Яковлев // Молодий вчений. – 2015. – №8. – С. 157 – 163
5. The Visegrad group [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Вишеградської групи. - Режим доступу: <http://www.visegradgroup.eu/search?searchStr=election&go>

Боринштейн Евгений Русланович – доктор философских наук, профессор, заведующий кафедрой философии, социологии и менеджмента социокультурной деятельности Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К.Д.Ушинского»

УДК 32.019.5+17.023.32+130.2

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ОСНОВАНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ

В статье исследуются социокультурные основания политической социализации. Доказывается значение социокультурной методологии для развития позитивного влияния политической социализации. Автор анализирует ценностно-ориентационную, нормативную, интерактивную, информационную и социокультурную функции политической социализации. Обосновывается значение как образования вообще, так и высшего образования в формировании человека в контексте политической социализации.

Ключевые слова: *социокультурное, социокультурные основания, социализация, политическая социализация, функции политической социализации, первичная политическая социализация, вторичная политическая социализация, человек.*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПІДВАЛИНИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджуються соціокультурні підвалини політичної соціалізації. Доводиться значення соціокультурної методології для розвитку позитивного впливу